

ΥΠΕΡ ΑΡΧΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ
ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ
(ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ)

ΥΠΟ
ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
38, — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 38

1923

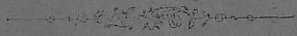
42016

ΥΠΕΡ ΑΡΧΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ
ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ
(ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ)

ΥΠΟ
ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
38, — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 38

1923

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα
τοῦ Ἐκδότου.

ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ

ΛΟΓΟΣ

ΜΑΡΚΟΥ ΤΥΛΛΙΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΛΙΚΙΝΙΟΥ ΑΡΧΙΟΥ

I. Ἐάν ὑπάρχη εὐφυΐα τις ἐν ἐμοί, ὀδικοῦσαί, τὴν ὁποίαν
πισθάνομαι, πόσον εἶνε μικρά, ἢ ἐάν δεξιότης τις τοῦ λέ-
γειν, ἐν τῇ ὁποίᾳ δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι εἰμι ἱκανῶς ἐντριβής, ἢ ἐάν
θεωρία τις τούτου τοῦ πράγματος ἐκπηγάσασα ἀπὸ τῶν σπουδῶν
τῶν ἀρίστων τεχνῶν (ἐπιστημῶν) καὶ τῆς μαθήσεως, ἀπὸ τῆς
ὁποίας ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι οὐδένα χρόνον τῆς ἡλικίας μου ἀπε-
μακρύνθη, τὸν καρπὸν πάντων τούτων μάλιστα ἐν τοῖς πρώτοις
οὗτος ὁ Αὐλὸς Λικίνιος ὀφείλει ν' ἀπαιτήσῃ παρ' ἐμοῦ σχεδὸν
αὐτοδικαίως. Διότι ὅσον μακρότατα ἢ ἐμὴ διάνοια δύναται ν'
ἀναδράμῃ τὸ διάστημα τοῦ παρελθόντος χρόνου καὶ ν' ἀνα-
μνησθῇ τὴν ἐσχάτην (πρώτην) μνήμην τῆς παιδικῆς μου ἡλι-
κίας, μέχρις ἐκεῖθεν ἀρχόμενος ὀλέπω ὅτι οὗτος ὑπῆρξεν εἰς ἐμὲ
ὁ αἴτιος καὶ εἰς τὸ νὰ ἀναλάβω (ἐκλέξω) καὶ εἰς τὸ νὰ διαδίσω
τὴν πορείαν τούτων τῶν σπουδῶν. Ὅθεν, ἂν αὕτη ἡ φωνὴ
μορφωθείσα διὰ τῆς προτροπῆς καὶ τῶν παραγγελημάτων τούτου
ὑπῆρξέ ποτε εἰς τινὰς αἰτίαι σωτηρίας, εἰς αὐτὸν τούτον θεδαίως,
παρὰ τοῦ ὁποίου παρελθόμεν τούτο, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ δυνά-
μεθα τοὺς μὲν λοιποὺς (πάντας τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ἀρχίου)
νὰ δοθηθῶμεν καὶ ἄλλους (διαφόρους αὐτοῦ) νὰ σφῶμεν, ἐφ'
ὅσον καίτοι ἐν ἡμῖν (ὅσον ἐξαρτάται ἐξ ἡμῶν), ὀφείλομεν νὰ
παράσχωμεν καὶ βοηθεῖαν καὶ σωτηρίαν. Καὶ ἵνα μὴ τις τυχὸν
θαυμάσῃ ὅτι τούτο λέγεται ὑφ' ἡμῶν οὕτω, διότι ἄλλη τις δύνα-
μις τοῦ πνεύματος ὑπάρχει ἐν τούτῳ καὶ οὐχὶ αὐτὴ ἡ γνώσις τοῦ
λέγειν ἢ ἡ ἐπιστήμη, οὐδὲ ἡμεῖς ἐδόθημέν ποτε ἀποκλειστικῶς
εἰς αὐτήν μόνην τὴν σπουδὴν. Διότι πᾶσαι αἱ τέχναι (ἐπιστῆ-

μαι), αἱ ὁποῖαι συντελοῦσιν εἰς τὴν διάπλασιν τῆς ψυχῆς, ἔχουσι κοινόν τινα σύνδεσμον καὶ ὡς διὰ συγγενείας συνδέονται πρὸς ἀλλήλας.

II. Ἄλλ' ἵνα μὴ φαίνεται θαυμαστὸν εἰς τινα ἐξ ὑμῶν εἶναι ἐγὼ ἐν νομικῷ ζητήματι καὶ ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ, ἐνῶ ἡ ὑπόθεσις συζητεῖται παρὰ τῷ πραιτωρι τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, ἄλλοιμοιῶτάτῳ ἀνδρὶ, καὶ παρ' αὐστηροτάτοις δικασταῖς, ἐν τῶσιν μεγάλη συνελύσει ἀνθρώπων καὶ πλήθει, μεταχειρίζομαι τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ λέγειν, τὸ ὅποιον ἀπέχει ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς συνηθείας τῶν δικαστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ δικανικοῦ ὕψους, ζητῶ παρ' ὑμῶν, ἵνα μοι παράσχητε ἐν ταύτῃ ὑποθέσει τὴν χάριν ταύτην, ἡ ὅποια ἀρμύζει μὲν εἰς τοῦτον τὸν ὑπόδικον, δὲν εἶναι δὲ ὀχληρὰ εἰς ὑμᾶς, ὡς ἐλπίζω, ἵνα με ἀνεχθῆτε ἐνῶ ὀμιλῶ ὑπὲρ μεγίστου παιητοῦ καὶ τὰ μάλιστα πεπαιδευμένου ἀνδρὸς ἐνώπιον ταύτης τῆς συρροῆς ἀνθρώπων πεπαιδευμένων, ἐνώπιον ταύτης τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας, ἐνώπιον τοῦτου τέλους τοῦ πραιτωρὸς διεξάγοντος τὴν δίκην, καὶ ὀμιλήσω ὀλίγον ἐλευθεριώτερον περὶ τῶν σπουδῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῶν γραμμάτων καὶ ὑπὲρ τοιαύτου ἀτόμου, τὸ ὅποιον ἕνεκα τῆς σχολῆς (τῆς ἀποχωρήσεως ἀπὸ τοῦ δημοσίου βίου) καὶ τῶν σπουδῶν σπανιότατα ἤχθη εἰς (ιδιωτικὰς) δίκας καὶ κινδύνους (πολιτικὰς δίκας), νὰ μεταχειρισθῶ σχεδὸν νέον τι καὶ ἀσύνηθες εἶδος τοῦ λέγειν. Τοῦτο δὲ ἂν αἰσθανθῶ ὅτι μοι ἀπονέμεται καὶ παραχωρεῖται παρ' ὑμῶν, θὰ καταρτίσω βεβαίως, ἵνα νομίσητε ὅτι οὗτος ὁ Α. Λικίνιος ὄχι μόνον δὲν πρέπει ν' ἀποχωρισθῇ ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν, ἐνῶ εἶναι πολίτης, ἀλλὰ, καὶ ἂν μὴ ἦτο, νὰ νομίσητε εἶναι ἔπρεπε νὰ προσληθῆ (ὡς πολίτης).

III. Διότι εὐθὺς ὡς ἐξήλθεν ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ὁ Ἀρχίας καὶ ἀπὸ τούτων τῶν τεχνῶν (μαθημάτων), διὰ τῶν ὁποίων ἡ παιδικὴ ἡλικία συνήθως μορφοῦται πρὸς τὸν ἀνθρωπισμὸν, ἐτρέφη εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ συγγράφειν (ποιήματα) πρῶτον ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ (διότι ἐκεῖ ἐγεννήθη ἐξ ἐπισήμου οἰκογενείας), περιφημῶ ποτὲ πόλει καὶ εὐπόρῳ καὶ εὐποροῦσιν πεπαιδευμένοι ἀνδρῶν καὶ ἐλευθεριωτάτων σπουδῶν, συνέθη ταχέως νὰ ὑπερβῇ πάντας κατὰ τὴν δόξαν τῆς εὐφυΐας. Ἰστέρον δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τῆς Ἀσίας καὶ ἐν συμπάσῃ τῇ Ἑλλάδι οὕτως αἱ ἀφίξεις αὐτοῦ ἐφημίζοντο, ὥστε τὴν μὲν φήμην τῆς εὐφυΐας

αὐτοῦ ὑπερέβαιναν ἢ προσδοκία τοῦ ἀγθρώπου, τὴν δὲ προσδοκίαν αὐτοῦ ἢ ἀφίξις καὶ ὁ θαυμασμός. Ἦτο τότε ἡ Ἰταλία πλήρης Ἑλληνικῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καὶ αἱ σπουδαὶ αὐταὶ ἐκαλλιεργούντο καὶ ἐν Λατίῳ τότε ἐπιμελέστερον ἢ τῶρα ἐν ταῖς αὐταῖς πόλεσι καὶ ἐνταῦθα ἐν τῇ Ρώμῃ ἕνεκα τῆς ἡσυχίας τῆς πολιτείας δὲν παρημελοῦντο. Ὅθεν τοῦτον καὶ οἱ Ταρραντῖνοι καὶ οἱ Ῥηγῖνοι καὶ οἱ Νεαπολίται ἐτίμησαν διὰ τῆς πολιτείας (πολιτογραφῆσεως) καὶ ἄλλων βραβείων καὶ πάντες, ὅσοι ἠδύνατο νὰ κρίνωσι τι περὶ εὐφυίας, ἐνόμισαν αὐτὸν ἄξιον τῆς γνωριμίας καὶ τῆς ξενίας. Ἐνῶ δὲ ἕνεκα ταύτης τῆς τῶσον μεγάλης διαδόσεως τῆς φήμης ἦτο γνωστός ἤδη εἰς τοὺς ἀπόντας, ἦλθεν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Μαρίου καὶ τοῦ Κατούλου. Ἐτυχε δὲ κατὰ πρότερον τοιούτων ὑπάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ἠδύνατο νὰ παρέχῃ κατορθώματα πρὸς συγγραφὴν, ὁ δὲ ἕτερος καὶ κατορθώματα καὶ προθυμίαν καὶ ᾧτα (λεπτὴν αἰσθησιν) Πάρευθς δέ, ἂν καὶ ἦτο ἀκόμη πορφυροφόρος (νεανίσκος) τότε ὁ Ἀρχίας, ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν οἱ Δούκουλλοι. Τοῦτο δὲ ἦτο σημεῖον ὄχι μόνον τῆς εὐφυίας καὶ τῶν γραμμάτων (παιδείας), ἀλλὰ καὶ τῆς φύσεως καὶ ἀρετῆς αὐτοῦ, ἵνα ὁ οἶκος, ὁ ὁποῖος ἐχρημάτισεν ὁ πρότερος εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, ὁ αὐτὸς χρηματίσῃ καὶ οἰκειότατος εἰς τὸ γῆρας αὐτοῦ. Ἦτο εὐάρεστος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰς τὸν Κ. Μέτελλον ἐκεῖνον τὸν Νομαδικὸν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πίον, ἠκούετο ὑπὸ τοῦ Μ. Αἰμιλίου, ἔζη μετὰ τοῦ Κ. Κατούλου καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ· ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Α. Κράσσου· ἐν ᾧ δὲ κατεῖχε συνδεμένους πρὸς αὐτοῦ διὰ τῆς σχέσεως τοὺς Λουκούλλους καὶ τὸν Δροῦσον· καὶ τοὺς Ὀκταδίου καὶ τὸν Κάτωνα καὶ ἅπαντα τὸν οἶκον τῶν Ὀρτηγίων, ἀπέλαυε μεγίστης τιμῆς, διότι περιποιοῦντο αὐτὸν ὄχι μόνον ὅσοι ἐπεμελοῦντο νὰ μανθάνωσι τι καὶ ν' ἀκούωσιν, ἀλλὰ καὶ ἂν τινες τυχὸν ὑπεκρίνοντο (ὅτι ἐπεμελοῦντο νὰ μανθάνωσι τι καὶ νὰ ἀκούωσιν).

IV. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἰκανῶς μακροῦ διαστήματος παρεμπεσόντος, ὅτε ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Α. Λουκούλλου εἰς τὴν Σικελίαν καὶ ὅτε ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ αὐτοῦ Λουκούλλου ἐκ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἦλθεν εἰς τὴν Ἡράκλειαν. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ πολιτεία ἦτο ἰσοπάτου δικαίου καὶ συνθήκης, ἠθέλησε νὰ ἐγγραφῇ (ὡς πολίτης) ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ· καὶ τοῦτου, ἐνῶ

καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἐνομιζέτο ἄξιος, ἐπέτυχε προσεῖ διὰ τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς χάριτος τοῦ Λουκούλλου καὶ τῶν Ἡρακλειωτῶν. Ἐδόθη ἡ πολιτεία (τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου) εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν νόμον τοῦ Σιλβανοῦ καὶ τοῦ Κάρθωνος· εἴαν τινες ἤθελον ὑπάρχει καταγεγραμμένοι (πολίται) ἐν ταῖς δημοσίοις πολιτείαις, ἂν τότε, ὅτε προτείνετο ὁ νόμος, εἶχον τὴν κατοικίαν αὐτῶν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ εἶχον δηλώσει (τὸ ὄνομα αὐτῶν) ἐντὸς ἑξήκοντα ἡμερῶν παρὰ τῷ πράττωρι. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος πολλὰ ἤδη ἔτη εἶχε τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ, εἶχε δηλώσει (τὸ ὄνομα αὐτοῦ) παρὰ τῷ πράττωρι Κ. Μετέλλω, οἰκιστάτῳ αὐτοῦ. Ἄν μὴδὲν ἄλλο εἰμὴ περὶ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ νόμου ὁμιλώμεν, οὐδὲν λέγω περισσώτερον ἢ ὑπόθεσις ἐλέγχου (ἐλήξε). Διότι τί ἐκ τούτων, ὦ Γράτιε, δύναται ν' ἀνασκευασθῆ; Ὁ ἀρνηθῆς ἀρὰ γε ὅτι οὗτος ἦτο καταγεγραμμένος τότε ἐν τῇ Ἡρακλειᾷ; Εἶναι παρῶν ἀνὴρ μεγίστου ἀξιώματος καὶ εὐσυνειδησίας καὶ πίστεως, ὁ Α. Λουκούλλος, ὁ ὁποῖος λέγει ὅχι ὅτι νομίζει, ἀλλ' ὅτι γνωρίζει, ὅχι ὅτι ἤκουσεν, ἀλλ' ὅτι εἶδεν, ὅχι ὅτι παρευρέθη, ἀλλ' ὅτι ἐνήργησεν. Εἶνε παρόντες ἀπεσταλμένοι Ἡρακλειῶται, εὐγενέστατοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἤλθον μετὰ ἐντολῶν καὶ μετὰ τῆς δημοσίας μαρτυρίας, ἕνεκα ταύτης τῆς δίκης, οἱ ὁποῖοι λέγουσιν ὅτι οὗτος εἶχεν ἐγγραφήν (πολίτης) Ἡρακλειώτης. Ἐνταῦθα σὺ ζητεῖς τοὺς δημοσίους καταλόγους τῶν Ἡρακλειωτῶν, τοὺς ὁποῖους γνωρίζομεν ἅπαντες ὅτι κατεστράφησαν ἐν τῷ Ἰταλικῷ πολέμῳ, ὅτε ἐπυρπολήθη τὸ ἀρχεῖον. Εἶναι γελοῖον πρὸς ταῦτα, τὰ ὅποια ἔχομεν, οὐδὲν νὰ λέγωμεν, νὰ ζητῶμεν δὲ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν· καὶ περὶ μὲν τῆς μαρτυρίας τῶν ἀνθρώπων νὰ σιωπῶμεν, νὰ ζητῶμεν δὲ τὴν μαρτυρίαν τῶν γραμμάτων (ἐγγράφων)· καὶ ἐνῷ ἔχεις τὴν εὐσυνειδησίαν ἐπιφανεστάτου ἀνδρός, τὸν ὄριον καὶ τὴν πίστιν ἀκραισιτάτης ἰσοπολιτίδος πόλεως, ν' ἀπορρίπτῃς μὲν ταῦτα, τὰ ὅποια κατ' οὐδὲνα τρόπον δύνανται νὰ διαστραφῶσι, νὰ ζητῆς δὲ τοὺς πίνακας, οἱ ὁποῖοι σὺ αὐτὸς λέγεις ὅτι συνήθως διαφθείρονται. > Ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ; οὗτος, ὁ ὁποῖος τσαυτά ἔτη πρὸ τῆς δοθείσης πολιτογραφήσεως εἶχεν ἰδρύσει ἐν Ῥώμῃ τὴν ἑδραν πάντων τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων καὶ τῆς πειστικότητος αὐτοῦ; Ἀλλὰ δὲν ἐδήλωσε (τὸ ὄνομα αὐτοῦ) παρὰ τῷ πράττωρι. Ἀλλ' ἔμως ἐδήλωσεν (αὐτὸ) ἐν ἐκείνοις τοῖς κατα-

λόγοις οἱ ὅποιοι μόνοι ἐξ ἐκείνης τῆς δηλώσεως καὶ τοῦ συνεδρίου τῶν πραιπόρων διατηροῦσι τὸ κύρος τῶν δημοσίων καταλόγων.

V. Διότι ἐπειδὴ ἐλέγετο ὅτι οἱ κατάλογοι τοῦ Ἀππίου ἐφυλάχθησαν ἀμελέστερον, ἢ δὲ κουφότης τοῦ Γαβίνιου, ἐφ' ὅσον ὄπηρχε σῆος (ἀναταδίκαστος), μετὰ δὲ τὴν καταδίκην αὐτοῦ ἢ συμφορὰ αὐτοῦ ἀφῆρσαν ἅπασαν τὴν πίστιν τῶν καταλόγων, ὁ Μέτελλος, ἀνὴρ εὐσυνειδητότατος καὶ νομιμώτατος πάντων, ὄπηρξε τοσαύτης ἐπιμελείας, ὥστε ἐπορεύθη πρὸς τὸν πραιπόρα Δ. Λέντουλον καὶ πρὸς τοὺς δικαστὰς καὶ εἶπεν ὅτι ἐταράχθη διὰ τὴν ἐξάλειψιν ἑνὸς ὀνόματος. Λοιπὸν ἐν τούτοις τοῖς καταλόγοις οὐδεμίαν ἐξάλειψιν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Δ. Λικινίου βλέπετε. Ὅτε δὲ ταῦτα ἔχουσιν οὕτω, τι εἶνε, διὰ τὸ ὅποσον ἀμφιβάλλετε περὶ τῆς πολιτογραφήσεως τούτου, ἐνῶ μάλιστα ὄπηρξεν ἐγγεγραμμένος καὶ ἐν ἄλλαις πολιτείαις; Διότι, ἐνῶ ἀνθρώποι μετέδιδον δωρεάν τὴν πολιτογράφησιν ἐν τῇ μεγάλῃ Ἑλλάδι εἰς πολλοὺς μετρίους καὶ ἢ δι' οὐδεμίαν ἢ διὰ ταπεινῆς σέχνης πεπρακτισμένους, πιστεύω ὅτι οἱ Ῥηγίνοι ἢ οἱ Λοκρεῖς ἢ οἱ Νεαπολίται ἢ οἱ Ταραντῖνοι ἐκείνο, τὸ ὅποσον συνήθισον νὰ ἐπιδαφιλεύσων εἰς σκηνικοὺς τεχνίτας, τοῦτο δὲν ἠβέλησαν (νὰ ἐπιδαφιλεύσων) εἰς τοῦτον, ὁ ὅποιος ἦτο πεπρακτισμένος διὰ μεγίστης δόξης τῆς εὐφύτας. Τί; ἐνῶ ἄλλοι ὄχι μόνον μετὰ τὴν δοθεῖσαν πολιτείαν (τὰ δοθέντα πολιτικά δικαιώματα εἰς τὰς Ἰταλικὰς πόλεις) ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν νόμον τοῦ Παπίου παρεσέδυσαν εἰς τοὺς καταλόγους τούτων τῶν ἰσοπολιτεῶν πόλεων διὰ τινος τρόπου, οὗτος, ὁ ὅποιος οὐδὲ ἐκείνους τοὺς καταλόγους μεταχειρίζεται, ἐν τοῖς ὅποιοις κατεγράφη, διότι ἠβέλησε πάντοτε νὰ εἶναι Ἡρακλεώτης, θ' ἀποβλήθῃ; Ζητεῖς τοὺς ἡμετέρους τιμητικοὺς καταλόγους. Ἐνοεῖται διότι εἶναι σκοτεινὸν ὅτι οὗτος ἐπὶ μὲν τῶν τελευταίων τιμητῶν ὄπηρξε παρὰ τῆς στρατῶ μετὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου στρατηγοῦ Δ. Λοκουλίου, ἐπὶ δὲ τῶν προτελευταίων ὅτι ὄπηρξεν ἐν τῇ Ἀσίᾳ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ταμίου ὄντος, ἐπὶ δὲ τῶν πρώτων, Ἰουλίου καὶ Κράσσου, ὅτι οὐδὲν μέρος τοῦ λαοῦ ἐτιμήθη (ἀπεγράφη). Ἄλλ' ἐπειδὴ ἢ τιμητικὴ ἀπογραφή δὲν ἐπιβεδαίωσεν τὸ δικαίωμα τῆς πολιτείας (τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου), ἀλλὰ δεικνύει τοσοῦτο μόνον, ὅτι αὐτός, ὁ ὅποιος ἀπεγράφη, ἔπραττε κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἤδη τότε (δηλαδὴ ὡς πολίτης), οὗτος, τὸν ὅποσον σὲ κατηγορεῖς, ὅτι

οὐδὲ κατὰ τὴν ἰδίαν κρίσιν ἀνεστράφη ἐν τῷ δικαίῳ τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν, καὶ διαθήκην πολλάκις ἐποίησε κατὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους καὶ εἰς κληρονομίας Ῥωμαίων πολιτῶν εἰσήλθε καὶ ἐν ταῖς δωρεαῖς ἐδηλώθη εἰς τὸ ταμεῖον ὑπὸ τοῦ ἀνθυπάτου Λ. Λουκούλλου.

VI. Ζήτει ἀποδείξεις, ἂν τις δύνασαι· διότι οὗτος οὐδέποτε οὔτε κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ οὔτε τὴν τῶν φίλων θὰ ἐξελεγχθῆ. Θὰ ἐρωτήσης ὑμᾶς, ὦ Γράτιε, διατὶ τόσον πολὺ εὐχαριστούμεθα εἰς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον. Διότι παρέχει εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνα, ὅπου (διὰ τῶν ὁπίων) καὶ ἡ ψυχὴ ἀναζωογονεῖται ἐκ τούτου τοῦ δικανικοῦ θορύβου καὶ τὰ ὅσα ἀπαυδήσαντα ἐκ τῆς φιλονεκίας καθησυχάζουσιν. Ἡ σὺ νομίζεις ὅτι ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πρόχειρον, τι καθ' ἑκάστην λέγομεν, ἐν τοσαύτῃ ποικιλίᾳ πραγμάτων, ἂν μὴ καλλιερῶμεν τὰς ἡμετέρας ψυχὰς διὰ τῆς παιδείας, ἢ ὅτι δύνανται αἱ ψυχὰὶ ἡμῶν νὰ ὑποφέρωσι τὸν τοσοῦτον ἀγῶνα, ἂν μὴ ἀνακουφίζωμεν αὐτάς διὰ τῆς αὐτῆς παιδείας; Ἐγὼ βεβαίως ὁμολογῶ ὅτι ἐδόθη ἐν ταύτας τὰς σπουδὰς· οἱ λοιποὶ ἄς αἰσχύνωνται, ἂν τις οὕτως ἐδόθησαν εἰς τὰ γράμματα, ὥστε μὴδὲν ἐξ αὐτῶν νὰ δύνανται νὰ φέρωσι πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν, μὴδὲ εἰς ὄψιν καὶ εἰς φῶς νὰ ἐκφέρωσι. Ἐγὼ ὅμως διατὶ νὰ αἰσχύνωμαι, ὃ ὅποτος οὕτω ζῶ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη, ὦ δικασταί, ὥστε ἡ ἐμὴ σχολή (ἀποχώρησις ἀπὸ τῶν πολιτικῶν) οὐδέποτε με ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ κινδύνου (πολιτικῆς δίκης) ἢ τοῦ συμφέροντός τινος (ιδιωτικῆς δίκης) ἢ ἡ ἡδονῇ με ἀνεκάλεσεν ἢ τέλος ὃ ὕπνος μὲ ἐδράδωνεν; Ὅθεν τίς τέλος ἤθελέ με μεμφθῆ ἢ τίς ἤθελεν ὀργισθῆ κατ' ἐμοῦ δικαίως, ἂν ὅσος χρόνος παραχωρεῖται εἰς τοὺς λοιπούς, ἵνα ἐκτελῶσι τὰς ἰδιωτικὰς ἐργασίας αὐτῶν, ὅσος ἵνα εορτάζωσι τὰς εορτασίμους ἡμέρας τῶν ἀγῶνων, ὅσος πρὸς τὰς ἄλλας ἡδονὰς καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. ὅσον ἄλλοι ἀπονέμουσι (δαπανῶσιν) εἰς πρόωρα συμπόσια, ὅσον τέλος εἰς τὸν κύβου, ὅσον εἰς τὴν σφαίραν, τοσοῦτον ἐγὼ αὐτὸς θὰ δαπανῶ, ἵνα καλλιερῶ ταύτας τὰς σπουδὰς; Καὶ τοῦτο τόσον περισσότερο πρέπει νὰ παραχωρηθῆ εἰς ἐμέ, διότι ἐκ τούτων τῶν σπουδῶν καὶ αὐτὴ ἡ δύναμις τοῦ λόγου ἀξάνει, ἢ ὅποια, ὁσηδῆποτε ὑπάρχει ἐν ἐμοί, οὐδέποτε ἔλειψεν ἀπὸ τῶν (ἐν τοῖς δικαστηρίοις) κινδύνων τῶν φίλων. Αὕτη δὲ ἐάν φαίνηται εἰς τινα εὐτελεστέρα, ἐκεῖνα ὅμως βεβαίως, τὰ ὅποια εἶνε τὰ μέ-

γιστα, γινώσκω ἐκ ποίας πηγῆς θ' ἀντλήσω. Διότι ἂν μὴ ἤθελον πεισθῆ ἐκ τῆς νεανικῆς μου ἡλικίας διὰ τῶν παραγγελμάτων πολλῶν καὶ διὰ πολλῶν γραμμάτων (τῆς ἀναγνώσεως πολλῶν συγγραμμάτων) ὅτι οὐδὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ τις τόσο πολλὸ ἐν τῇ ζωῇ εἰμὴ τὸν ἔπαινον καὶ τὴν τιμὴν (ἀρετὴν), ἵνα δὲ ἐπιτύχῃ τις ταῦτα πρέπει νὰ θεωρήσῃ πάσας τὰς βασάνους τοῦ σώματος καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐξορίας μικροῦ λόγου ἀξίους, οὐδέποτε ἤθελεν ἐμβάλει ἐμαυτὸν εἰς τόσοσιν καὶ πόσον μεγάλους ἀγῶνας καὶ εἰς ταύτας τὰς καθημερινὰς ἐπιθέσεις τῶν διεφθαρμένων ἀνθρώπων ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας. Ἄλλὰ πλήρη εἶνε πάντα τὰ βιβλία, πλήρεις εἶνε αἱ φωναὶ τῶν σοφῶν, πλήρης ἡ ἀρχαιότες παραδειγμάτων, τὰ ὅποια θὰ ἔκαινο ἐν τῷ σκότει πάντα, ἂν μὴ προσετίθετο εἰς αὐτὰ τὸ φῶς τῶν πραγμάτων. Πόσον πολλάς εἰκόνας (πρότυπα) γενναιοτάτων ἀνδρῶν κατέλειπον ἐκτετυπωμένας εἰς ἡμᾶς Ἕλληνας καὶ Λατῖνοι συγγραφεῖς, ὅχι μόνον ἵνα βλέπωμεν, ἀλλὰ καὶ ἵνα μιμώμεθα αὐτάς ! τὰς ὅποιας ἐγὼ λαμβάνων πάντοτε ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ διοικήσει τῆς πολιτείας ἐμόρφουν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν μου κατ' αὐτὴν τὴν σκέψιν τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν.

VII. Θὰ ἐρωτήσῃ τις· τί ; αὐτοὶ ἐκείνοι οἱ μέγιστοι ἄνδρες, τῶν ὁποίων αἱ ἀρεταὶ παρεδόθησαν εἰς τὰ γράμματα (συγγραμματα), ἐξεπαιδεύθησαν ἄρά γε διὰ ταύτης τῆς παιδείας, τὴν ὁποίαν σὺ ἐξαίρεις δι' ἐπαινῶν ; Εἶνε δύσκολον νὰ βεβαιώσῃ τις τοῦτο περὶ πάντων, ἀλλ' ἕμεις εἶνε γνωστὸν τί θὰ ἀποκριθῶ. Ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι ὑπῆρξαν ἐξόχου ψυχῆς καὶ ἀρετῆς καὶ ἄνευ παιδείας καὶ διὰ θείας σχεδὸν ἕξεως αὐτῆς τῆς φύσεως ἀνεδείχθησαν δι' ἑαυτῶν καὶ κόσμιοι καὶ ἐμβριθεῖς· προσθέτω δὲ καὶ ἐκεῖνο, ὅτι πολλάκις ἴσχυε πρὸς ἔπαινον καὶ ἀρετὴν ἡ φύσις ἄνευ παιδείας ἢ ἡ παιδεία ἄνευ φύσεως. Ἄλλ' ἐγὼ δυσχυρίζομαι αὐτὸ τοῦτο, ὅταν εἰς ἐξοχὸν φύσιν καὶ λαμπρὰν προσετιῆ μοναδικὴ τις διδασκαλία καὶ διαμόρφωσις παιδείας, τότε ἐκεῖνο ἀγνωστὸν τί λαμπρὸν καὶ μοναδικὸν συνήθως ἀναδεικνύεται. Ἐκ τούτου τοῦ ἀριθμοῦ ἦτο οὗτος, τὸν ὅποιον εἶδον οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ὁ θεῖος ἀνὴρ Ἀφρικανός, ἐκ τούτου ὁ Γ. Καίλιος, ὁ Λ. Φούριος, σφρονέστατοι ἄνδρες καὶ ἐγχατέστατοι, ἐκ τούτου ὁ γενναϊότατος ἀνὴρ καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τὰ μάλιστα πεπαιδευμένος Μάρκος Κάτων, ὁ γέρων ἐκεῖνος, οἱ ὅποιοι βεβαίως, ἂν μὴδὲν ἐδογηθῶντο ὑπὸ τῶν γραμ-

μάτων, ἵνα κατανοήσῃσι καὶ ἐπιμεληθῶσι τὴν ἀρετὴν, οὐδέποτε ἤθελον δοθῆναι εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῶν. Ὅθεν, καὶ ἂν οὗτος ὁ τοσοῦτος καρπὸς δὲν ἐνδεικνύεται καὶ ἂν ἐν τούτων τῶν σπουδῶν μόνῃ ἢ τέρψις ἐζητεῖτο, ὅμως, ὡς νομίζω ἠθέλετε θεωρήσει ταύτην τὴν ἀσχολίαν τῆς ψυχῆς ἀνθρωπινωτάτην καὶ ἐλευθεριωτάτην. Διότι αἱ μὲν ἄλλαι οὔτε πάντων τῶν καιρῶν οὔτε τῶν ἡλικιῶν οὔτε τῶν τόπων εἶναι· ἀλλ' αὐταὶ αἱ σπουδαὶ τρέφουσι τὴν νεότητα, τέρπουσι τὸ γῆρας, κοσμοῦσι τὰς εὐτυχίας, παρέχουσι καταφύγιον καὶ παρηγορίαν ἐν ταῖς δυστυχίαις, εὐφραίνουσι οἴκοι, δὲν ἐμποδίζουσι ἐξω, διανοικτερεῖουσι μεθ' ἡμῶν, ἀποδήμοι, διάγουσι ἐν ταῖς ἀγροῖς (μεθ' ἡμῶν). Ὅθεν, ἂν ἡμεῖς αὐτοὶ μῆτε νὰ ψάσωμεν ταύτας ἡδυνάμεθα, μῆτε διὰ τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως νὰ γευθῶμεν, ὅμως θὰ ὀφείλομεν νὰ θαυμάζωμεν αὐτὰς καὶ ὅτε ἐβλέπομεν αὐτὰς εἰς ἄλλους.

VIII. Τίς ἐξ ἡμῶν ὑπῆρξε τόσοσιν ἀγροίκου καὶ σκληρᾶς ψυχῆς, ὥστε νὰ μὴ συνεινῆθη διὰ τὸν νεωστὶ θάνατον τοῦ Ῥωσίου; ὁ ὅποιος, ἂν καὶ ἀπέθανε γέρον, ὅμως ἔνεκα τῆς ἐξόχου τέχνης καὶ χάριτος ἐφαλγέτο ὅτι οὐδαμῶς ὄφειλε ν' ἀποθάνῃ. Λοιπὸν ἐκεῖνος ἔνεκα τῆς εὐκινησίας τοῦ σώματος εἶχε συνδέσει τοσαύτην ἀγάπην ἐν ἑαυτῇ παρὰ πάντων ἡμῶν ἡμεῖς δὲ θὰ παραμειήσωμεν τὰς ἀπιστεῖτους κινήσεις τῶν ψυχῶν καὶ τὴν ταχύτητα τῆς εὐφυΐας; Ποσάκις εἶδον ἐγὼ τοῦτον τὸν Ἀρχιαν, ὃ δικασταί, (διότι θὰ μεταχειρισθῶ τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν, διότι τοσοῦτον εὐμενῶς προσέχετε εἰς ἐμὲ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ λέγειν), ποσάκις εἶδον ἐγὼ τοῦτον, ἐνῶ οὐδὲ ἐν γράμματι εἶχε γράψῃ, ν' ἀπαγγέλλῃ ἐξ αὐτοσχεδίου μέγαν ἀριθμὸν χρίστων στίχων περὶ αὐτῶν τούτων τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια τότε ἐπράττοντο! ποσάκις εἶδον αὐτόν, ὅτε προυτρέπετο νὰ ἐπαναλάβῃ, νὰ εἴπῃ τὴν αὐτὴν πρᾶξιν μεταβαλὼν τὰς λέξεις καὶ τὰς ἐννοίας! Ὅσα δὲ ἔγραφον ἐπιμελῶς καὶ ἐσκεμμένως, ταῦτα εἶδον οὕτως ἐπιδοκιμαζόμενα, ὥστε νὰ φθάνωσι τὸν ἔπαινον τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Τοῦτον ἐγὼ νὰ μὴ ἀγαπῶ; νὰ μὴ θαυμάζω; νὰ μὴ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ὑπερασπίσω κατὰ πάντα τρόπον; Ἀλλ' ὅμως οὔτω παρελάβομεν παρὰ μεγίστων καὶ πολυμαθεστάτων ἀνδρῶν, ὅτι αἱ μὲν σπουδαὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων συνίστανται ἐκ τῆς διδασκαλίας καὶ ἐκ κανόνων καὶ ἐξ ἐμπειρίας, ὁ δὲ ποιητὴς ἴσχυει δι' αὐτῆς τῆς φύσεως, διὰ τῶν δυνάμεων τοῦ νοῦ ἐξεγείρεται καὶ τρόπον τινὰ ὑπὸ πνεύματός

τινος θείου ἐμπνέεται. Ὅθεν ἀδοδικαίως ὁ ἡμέτερος ἐκείνος ἔννιος καλεῖ ἱεροῦς τοὺς ποιητάς, διότι τρόπον τινὰ φαίνονται ἔτι ἐουστήθησαν εἰς ἡμᾶς ὡς δῶρόν τι καὶ χάρισμα τῶν θεῶν. Ἄς εἶναι λοιπὸν ἱερὸν καὶ παρ' ὁμνιφιλανθρωποτάτοις ἀνδράσιν, ὧ δικασταί, τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, τὸ ὅποιον οὐδὲν βάρβαρον ἔθνος παρεβιάσέ ποτε. Οἱ βράχοι καὶ αἱ ἔρημιαὶ ἀποκρίνονται (ἀντηχοῦσιν) εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ, τὰ ἄγρια θηρία πολ- λάκις ἀμπτονταὶ ὑπὸ τῆς ᾠδῆς καὶ ἴστανται, ἡμεῖς δὲ παιδευ- θέντες δι' ἀρίστων πραγμάτων (διδασμάτων) δὲν θά συγκινηθώ- μεν ὑπὸ τῆς φωνῆς τῶν ποιητῶν ; Οἱ Κολοφώνιοι λέγουσιν ἔτι ὁ Ὅμηρος ἦτο συμπολίτης αὐτῶν, οἱ Χίοι ἰδιοποιοῦνται αὐτόν, οἱ Σαλαμίνοι ἀπαιτοῦσιν αὐτόν, οἱ Σμυρναῖοι βεβαλοῦσιν ἔτι ἀνήκεν εἰς αὐτούς· ὅθεν καθιέρωσαν καὶ ἱερὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πό-λει· πάμπολλοι ἄλλοι μάχονται πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐρίζουσι.

ΙΧ. Λοιπὸν ἐκεῖνοι τὸν ἕξον, ἐπειδὴ ὀπῆρξε ποιητής, ζη- τοῦσι καὶ μετὰ θάνατον, ἡμεῖς δὲ τοῦτον ζῶντα, ὁ ὅποιος καὶ κατὰ τὴν θέλῃσιν αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους εἶναι ἡμέτερος, θ' ἀπο- πέμψομεν ; μάλιστα ἐνῶ ὁ Ἀρχίας τυνήνωσέ ποτε ἄπασαν τὴν σπουδὴν καὶ ἄπασαν τὴν εὐφυΐαν αὐτοῦ, ἵνα ἐξημνήσῃ τὴν δό- ξαν καὶ τὸν ἔπαινον τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ ; Διότι καὶ τὰς Κιμ- θρικὰς πράξεις νέος ὢν ἤρξατο νὰ συγχουρῆ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκεί- νον τὸν Γ. Μάριον, ὁ ὅποιος ἐφαίνετο τραχύτερος εἰς ταύτας τὰς σπουδὰς, ὀπῆρξε προσφιλέ. Διότι οὔτε ὑπάρχει τις τόσον ἀλλότριος τῶν Μουσῶν (ἄμουσος), ὁ ὅποιος νὰ μὴ ἀνέχηται εὐ- κόλως νὰ δίδηται εἰς στίχους τὸ αἰώνιον κήρυγμα τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκείνος, ὁ μέγιστος ἐν Ἀθήναις ἀνὴρ, λέγουσιν ὅτι εἶπεν, ὅτε ἠρωτάτο, ποῖον ἀπόβημα ἢ εἶδος τὴν φωνὴν ἀμενέστατα θὰ ἤκουεν ἐκείνου, ὑπὸ τοῦ ὅποιου θὰ ἐνεκωμιάζετο ἄριστα ἢ ἑαυτοῦ ἀρετῆ. Ὅθεν ἐκείνος ὁ Μάριος ἐπίσης ἠγάπησεν ἐξαιρέτως τὸν Α. Πλώτιον, ὑπὸ τῆς εὐφυΐας τοῦ ὅποιου ἐνόμιζεν ἔτι ἠδύναντο νὰ ἐξημνηθῶσιν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔπραξεν. Ὁ δὲ Μιθριδατικός πόλεμος, ὁ μέγας καὶ δυ- σσερῆς καὶ ἐν πολλῇ ποικιλίᾳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασ- σαν ἀναστραφεῖς, συνεγράφη ἅπας ὑπὸ τούτου τὰ ὅποια βιβλία ὄχι μόνον λαμπρύνουσι τὸν Α. Λούκουλλον, τὸν ἀνδρειότατον καὶ ἐνδοξότατον ἀνδρα, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Διότι ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Λου- κούλλου ἀνέφεξε τὸν Πόντον, ὁ ὅποιος ἦτο ἐξαιρέτως ὠχυρωμέ-

νος καὶ ὑπὸ τῶν βασιλικῶν δυνάμεων ποτε καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ὁ στρατὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ κατέβαλεν ὑπὸ τὸν αὐτὸν στρατηγὸν μετὰ οὐχὶ μεγίστης δυνάμεως τὰς ἀναριθμήτους δυνάμεις τῶν Ἀρμενίων· ἔπεινος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ εἶναι ὅτι ἡ φιλικωτάτη πόλις τῶν Κυζικηνῶν ἐξηρπάγη κατὰ συμβουλήν τοῦ αὐτοῦ ἐξ ἀπάσης τῆς βασιλικῆς ἐφόδου καὶ τοῦ στόματος καὶ τῶν φαρύγγων ἅπαντος τοῦ πολέμου καὶ ἐσώθη· ἡμέτερος πάντοτε θὰ λέγηται καὶ θὰ κηρύττηται ὅτε κατενικήθη ὁ στόλος τῶν ἐχθρῶν, φονευθέντων τῶν ναυάρχων, τοῦ Δ. Λουκούλλου ἀγωνιζομένου, ἡ ἀπίστευτος ναυμαχία ἐκείνη παρὰ τὴν Τένεδον· ἡμέτερα εἶναι τὰ τρόπαια, ἡμέτερα τὰ μνημεῖα, ἡμέτεροι οἱ θρίαμβοι· ὅθεν ὑπ' ἐκείνων διὰ τῆς εὐφυίας τῶν ὁποίων ἐγκωμιάζονται ὑπὸ τούτων ἐξυμνεῖται ἡ φήμη τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Ὑπῆρξε προσφιλὴς εἰς τὸν πρεσβύτερον Ἀφρικανὸν ὁ ἡμέτερος Ἔννιος, ὅθεν καὶ ἐν τῇ τάφῳ τῶν Σικελιῶνων νομίζεται ὅτι οὗτος εἶναι ἰδρυμένος ἐκ μαρμάρου διὰ τῶν ἐπαίνων τοῦ ὁποίου βεβαίως ὄχι μόνον αὐτός, ὁ ὁποῖος ἐπαινεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ κοσμεῖται. Μέχρις οὐρανοῦ ἀναβιάζεται ὁ πρόπαππος τούτου Κάτων· μεγάλη τιμὴ προστίθεται εἰς τὰς πράξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Πάντες τέλος ἐκείνοι οἱ Μάξιμοι, οἱ Μάρκελλοι καὶ οἱ Φούλβιοι οὐχὶ ἄνευ τοῦ κοινοῦ ἐπαίνου πάντων ἡμῶν κοσμοῦνται.

X. Λοιπὸν ἐκείνον, ὁ ὁποῖος (ἐστιχοῦργησε) ταῦτα, Ῥωμαῖον ἄνδρα, οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐδέχθησαν εἰς τὴν πολιτείαν (ἀπένειμαν τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου), ἡμεῖς τοῦτον τὸν Ἡρακλεώτην, ὁ ὁποῖος ὑπὸ πολλῶν μὲν πολιτειῶν ἐζητήθη, ἐν ταύτῃ ὁμως ἀποκατέστη κατὰ τοὺς νόμους, θ' ἀποβάλωμεν ἐκ τῆς ἡμετέρας πολιτείας; Διότι, ἐάν τις νομίσῃ ὅτι μικρότερος καρπὸς δόξης παράγεται ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν στίχων ἢ ἐκ τῶν Λατινικῶν, σφόδρα πλανᾶται, διότι τὰ μὲν Ἑλληνικὰ ἀναγινώσκονται ἐν πάσι· σχεδὸν τοῖς ἔθνεσι, τὰ δὲ Λατινικὰ περιόριζονται ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὀρίοις, τὰ ὁποῖα εἶναι βεβαίως μικρά. Ὅθεν, ἂν αὐταὶ αἱ πράξεις, τὰς ὁποίας ἐπράξαμεν, ὀρίζονται διὰ τῶν ὀρίων τῆς οἰκουμένης, ὀφείλομεν νὰ ἐπιθυμῶμεν, ὅπου ἔφθασαν τὰ δέλη τῶν ἡμετέρων χειρῶν, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος νὰ εἰσδύσῃ καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ φήμη· διότι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς λαούς, περὶ τῶν πράξεων τῶν ὁποίων γράφεται, ταῦτα εἶναι ἔνδοξα, καὶ εἰς ἐκείνους βεβαίως, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται περὶ

τῆς ζωῆς ἕνεκα δόξης, τοῦτο εἶναι μέγιστον παρόραμα καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀγώνων. Πόσον πολλοὺς συγγραφεῖς τῶν πράξεων αὐτοῦ ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἀλέξανδρος λέγεται ὅτι εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ! Ἄλλ' ὅμως οὗτος, ὅτε ἔστη ἐν τῷ Σιγείῳ παρὰ τὸν τῦμβον τοῦ Ἀχιλλέως, ᾧ μακάριε νεανία, λέγει, ὁ ὅποιος εὖρες κήρυκα τῆς ἀνδρείας σου τὸν Ὅμηρον ! Καὶ βεβαίως διότι, ἂν μὴ ἡ Ἰλιάς ἐκεῖνη ἤθελεν ὑπάρξει, ὁ αὐτὸς τῦμβος, ὁ ὅποιος ἐκάλυψε τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἤθελεν ἐπικαλύψει καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Τί ; ὁ ἡμέτερος οὗτος Μάγνος, ὁ ὅποιος ἐξίσωσε τὴν τύχην μετὰ τῆς ἀρετῆς, δὲν ἐδωρήσατο εἰς τὸν Θεοφάνη τὸν Μυτιληναῖον, συγγραφέα τῶν ἔργων αὐτοῦ, τὴν πολιτείαν (τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου) ἐν τῇ συνελύσει τῶν στρατιωτῶν ; Καὶ οἱ ἡμέτεροι ἐκεῖνοι ἄνδρῆες μὲν ἄνδρες, ἀλλ' ἀγροῖκοι καὶ στρατιῶται, κινηθέντες ὑπὸ γλυκύτητός τινος τῆς δόξης ὡσεὶ μέτοχοι τούτου τοῦ ἐπαίνου δὲν ἐπεδοκίμασαν αὐτὸ μετὰ μεγάλου ἀλαλαγμοῦ ; Ὅθεν πιστεύω, ἂν μὴ ἦτο πολίτης Ῥωμαῖος ὁ Ἀρχίας κατὰ τοὺς νόμους, δὲν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ, νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ πολιτογράφους παρὰ τινος στρατηγοῦ. Ὁ Σύλλας, ἐνῶ ἔδωρετο τοῦτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ Γάλλους, τοῦτον ζητοῦντα, πιστεύω, ἤθελεν ἀποπέμψει ' τὸν ὅποιον ἡμεῖς εἶδομεν ἐν τῇ συνελύσει, ὅτε ἀδέξις ποιητῆς ἐκ τοῦ λαοῦ υπέβαλεν εἰς αὐτὸν βιβλιάριον, διότι εἶχε συνθέσει εἰς αὐτὸν (πρὸς τιμὴν αὐτοῦ) ἐπιγράμμα μόνον ἐν ὀλίγῳ μικροτέροις στίχοις, διέταξε νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν βραβεῖον παρευθὺς ἐξ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια τότε ἐπῶλει, ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ, νὰ μὴ γράψῃ τι μετὰ ταῦτα. Ὅστις τὴν φιλοπονίαν ἀδεξίως ποιητοῦ ἐνόμισεν ἀξίαν βραβεῖου τινός, ὅμως τούτου τὴν εὐφύην καὶ τὴν ἀρετὴν εἰς τὸ γράφειν καὶ τὴν εὐπορίαν δὲν ἤθελεν ἐκζητήσει ; Τί ; παρὰ τοῦ Κ. Μετέλλου Πίου, τοῦ οἰκιστοῦ αὐτοῦ, ὁ ὅποιος ἐδωρήσατο εἰς πολλοὺς τῆν πολιτογράφειν, οὕτε δι' ἑαυτοῦ οὔτε διὰ τῶν Λουκοβλλων ἤθελεν ἐπιτύχει ; ὁ ὅποιος μάλιστα μέχρι τοσούτου ἐπεθύμει νὰ γράφηται περὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς τοὺς ἐν Κορδύβῃ γεννηθέντας ποιητάς, ἂν καὶ ἤχουν παχυλόν τι καὶ ἀγροτικόν, ὅμως παρέσχε τὰ ἑαυτοῦ ὄνα (προσεῖχεν εἰς αὐτούς).

XI. Διότι οὔτε πρέπει νὰ κρύπτομεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ κρυβῆ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογῶμεν αὐτὸ πάντες, συρόμεθα ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἐπαίνου καὶ ἕκαστος ἄριστος.

σύρεται τὰ μέγιστα ὑπὸ τῆς δόξης. Αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ φιλόσοφοι καὶ ἐν ἐκεῖνοις τοῖς βιβλίοις, τὰ ὅποια γράφουσι περὶ καταφρονησεως τῆς δόξης, ἐπιγράφουσι τὸ ἑαυτῶν ὄνομα. Ἐν αὐτῷ δὲ τούτῳ, ἐν τῷ ὅποιῳ καταφρονοῦσι τὸν ἔπαινον καὶ τὴν εὐγένειαν, θέλουσι νὰ ἐγκωμιάζωνται καὶ νὰ ὀνομάζωνται. Ὁ Δέκιμος Βροῦτος βεβαίως, ὁ μέριστος ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ στρατηγός, ἐκόσμησε τὰς εἰσόδους τῶν ἑαυτοῦ ναῶν καὶ μνημείων διὰ τῶν στίχων τοῦ Ἀχιλίου φιλιτάτου αὐτοῦ. Ἦδη δὲ ὁ Φούβλιος ἐκαίριος, ὁ ὅποιος ἐπολέμησε μετὰ τῶν Αἰτωλῶν ἀκολουθοῦντος τοῦ Ἐννίου, δὲν ἐδίωτασε νὰ ἀφιέρωσιν εἰς τὰς Μούσας τὰ λάφυρα τοῦ Ἄρεως. Ὅθεν ἐν ὁποίᾳ πόλει ἔνοπλοι σχεδὸν στρατηγοὶ περιποιήθησαν τὸ ὄνομα τῶν ποιητῶν καὶ τοὺς ναοὺς τῶν Μουσῶν, ἐν τῇ αὐτῇ δὲν ὀφείλουσι τηβεννοφόροι δικασταὶ ν' ἀποστραφῶσι τὴν τιμὴν τῶν Μουσῶν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ποιητῶν. Καὶ ἵνα πράξητε τοῦτο ἀσμενέστερον, ἦδη θὰ ἐνδείξω ἑμαυτὸν εἰς ὑμᾶς, ὡ δικασταί, καὶ θὰ ὁμολογήσω εἰς ὑμᾶς καὶ περὶ τίνος ἐμῆς ἀγάπης τῆς δόξης, λίαν πικρῶς ἴσως, ἀλλ' ὅμως ἐντίμου. Δηλαδή ὅσας πράξεις ἐπράξαμεν ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὑπατείας μεθ' ὧμῶν συνάμα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ταύτης τῆς πόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν καὶ ὑπὲρ συμπάσης τῆς πολιτείας, οὗτος ἦψατο αὐτῶν διὰ στίχων καὶ ἤρξατο, τὰ ὅποια ἐγὼ ἀκούσας, ἐπειδὴ ἡ πράξις αὕτη μοὶ ἐφάνη εὐάρεστος, προέτρεψα τοῦτον νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον. Διότι οὐδένα ἄλλον μισθὸν τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν κινδύνων ζητεῖ ἢ ἀρετὴ εἰμὴ τὴν τοῦ ἐπαινοῦ καὶ τῆς δόξης· ἡ ὁποία βεβαίως ἂν ἀφαιρεθῆ, ὡ δικασταί, τί ὑπάρχει, διὰ τὸ ὅποσον ἐν τούτῳ τῷ τόσῳ μικρῷ σταδίῳ τῆς ζωῆς καὶ τόσῳ βραχεῖ ἐν τοσοῦτοις μόχθοις ἡμᾶς αὐτοὺς καταπονοῦμεν; Βεβαίως, ἂν μὴδὲν ἢ ψυχὴ προησθάνετο διὰ τὸ μέλλον καὶ ἂν διὰ τῶν αὐτῶν ὀρίων, διὰ τῶν ὁποίων εἶναι περιωρισμένον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς, ἤθελε περιορίζει πάσας τὰς σκέψεις αὐτῆς, οὔτε διὰ τοσοῦτων μεγάλων ἀγῶνων θὰ ἔθραυεν ἑαυτήν, οὔτε διὰ τοσοῦτων φροντίδων καὶ ἀγρυπνιῶν θὰ ἐστενοχωρεῖτο οὔτε τοσάκις περὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς θὰ ἠγωνίζετο. Τώρα ὅμως ἐπικαθήτηται τις ἐν ἐκάστῳ ἀρίστῳ ἢ ὅποια νόκτα καὶ ἡμέραν διεγείρει τὴν ψυχὴν διὰ τῶν κέντρων τῆς δόξης καὶ νοθευεῖ ὅτι δὲν πρέπει νὰ μετρηταί ἢ ἀνάμνησις τοῦ ἡμετέρου ὀνόματος μετὰ τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξισῶται μεθ' ἅπαντος τοῦ μέλλοντος.

XII. Ἡ ὁμοίωσις νὰ φαινόμεθα ὅτι εἴμεθα τόσον μικρᾶς ψυχῆς πάντες, ὅσοι στρεφόμεθα ἐν τῇ πολιτείᾳ (ἀναμιγνυόμεθα εἰς τὰ πολιτικά) καὶ ἐν τούτοις τοῖς κινδύνοις τοῦ βίου καὶ τοῖς ἀγῶσιν, ὥστε, ἐνῶ μέχρι τοῦ ἐσχάτου διαστήματος (τῆς ζωῆς) οὐδεμίαν ἤσυχον ἢ ἀνετον ἀναπνοὴν ἀναπνέομεν, νὰ νομίζωμεν, ὅτι συναποθνήσκουσι μεθ' ἡμῶν τὰ πάντα; Ἡ, ἂν ἀγάλαμα καὶ εἰκόνας, οὐχὶ ὁμοιώματα τῶν ψυχῶν, ἀλλὰ τῶν σωμάτων, πολλοὶ μέγιστοι ἄνδρες ἐπιμελῶς κατέλιπον, δὲν ὀφειλομένη ἡμεῖς νὰ προτιμήσωμεν πολὺ περισσότερον νὰ καταλίπομεν εἰκόνα τῶν βουλῶν καὶ τῶν ἡμετέρων ἀρετῶν ἐκτυπωμένην καὶ κεκοσμημένην διὰ μεγίστης εὐφυΐας; Ἐγὼ ὁμοίως πάντα ὅσα ἔπραττον ἐνόμιζον ἤδη τότε ἐν τῷ πράττειν ὅτι διέδιδον καὶ διέσπειρον αὐτὰ εἰς τὴν αἰώνιον μνήμην τῆς οἰκουμένης. Αὕτη δὲ ἡ ἀνάμνησις εἶτε μετὰ θάνατον ἐμελλε νὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ τῆς ἐμῆς αἰσθήσεως εἶτε, ὡς σαφέστατοι ἄνθρωποι ἐνόμισαν, θ' ἀποδότην πρὸς (ἀνήκει εἰς) μέρος τι τῆς ψυχῆς μου, τώρα βεβαίως τέρπομαι διὰ σκέψιν τινὰ καὶ ἐλπίδα. Ὅθεν διατηρήσατε, ὦ δικασταί, ἄνδρα τοιαύτης αἰδοῦς, ὁ ὁποῖος βλέπετε ὅτι ἐπιδοκιμάζεται καὶ ὑπὸ τῆς ἀξίας τῶν φίλων καὶ ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος προσέτι, τοσαύτης δὲ εὐφυΐας, ὅσον αὕτη πρέπει νὰ ἐκτιμᾶται, διότι βλέπετε ὅτι ἐξεζητήθη ὑπὸ τῆς εὐφυΐας μεγίστων ἀνδρῶν, δικῆς δὲ τοιαύτης, ἡ ὁποία νὰ ἐγκρίνηται ἐκ τῆς εὐεργεσίας τοῦ νόμου, τοῦ ἀξιωματοῦ τῆς ἰσοπολιτείας πόλεως, τῆς μαρτυρίας τοῦ Λουκούλου καὶ τῶν καταλόγων τοῦ Μετέλλου. Ταῦτα δὲ ὅτε ἔχουσιν οὕτω, ζητοῦμεν παρ' ὑμῶν, ὦ δικασταί, ἐάν τις ἄχι μόνον ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ καὶ θεῖαν σύστασιν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐν τόσον μεγάλῃ εὐφυΐᾳ, ἵνα τοῦτον, ὁ ὁποῖος ὑμᾶς, ὁ ὁποῖος τοὺς ἡμετέρους στρατηγούς, ὁ ὁποῖος τὰς πράξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ πάντοτε ἐκόσμησεν, ὁ ὁποῖος προσέτι καὶ εἰς τοῦτους τοὺς προσφάτους ἡμῶν καὶ ἡμετέρους οἰκείους κινδύνους ὑπισχναίται ὅτι θὰ δώσῃ αἰώνιον μαρτυρίαν ἐπαίων καὶ ὁ ὁποῖος εἶνε ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀριθμοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐθεωρήθησαν παρὰ πᾶσιν ἱεροὶ καὶ ἐλέχθησαν, δεχθῆτε οὕτως εἰς τὴν ἡμετέραν πλάσιν, ὥστε νὰ φαίνηται ὅτι ἀνεκουφίσθη μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἡμετέρας φιλανθρωπίας ἢ ὅτι παρεδιάσθη ὑπὸ τῆς ἀδυστηρότητος. Ὅσα δὲ περὶ τῆς ὑποθέσεως κατὰ τὴν ἐμὴν συνήθειαν συντόμως καὶ ἀπλῶς εἶπον, ὦ δικασταί, ταῦτα πιστεύω ὅτι ἐπεδοκιμάσθησαν ὑπὸ πάντων.

ὅσα δὲ ἄλλότρια τῆς ἀγοραίας συνηθείας καὶ τῶν δικαστηρίων
καὶ περὶ τῆς εὐφυΐας τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ τῆς σπουδῆς αὐτοῦ
κοινῶς εἶπον, ταῦτα, ὦ δικασταί, ἐλπίζω ὅτι εὐμενῶς ὑμεῖς ἀπε-
δέχθητε, παρὰ δὲ τούτου, ὁ ὅποτος διεξάγει τὴν δίκην, βεβαίως
γινώσκω.

ΤΕΛΟΣ

Εύρισκονται και πωλούνται αι ἑξῆς Μεταφράσεις :

- ΘΕΩΧΑΡΟΥΣ Ζ. Θ.** Ὁδὸν Ὁρατίου Βιβλίον Α΄ Β΄, καὶ Γ΄
 » Ἐνδύτων Σκιπίωνος
 » Μ. Τυλλίου Κικέρωνος Ἐπιστολαὶ
 » Κορηλίου Νέπωτος
 » De Be. lo Civili τοῦ Ἰουλίου Καίσαρ.
 » Δ. Τυλλίου Κικέρωνος Γ΄ καὶ Δ΄ κατὰ
 Καυλίνα
 » Περὶ καθηκόντων τοῦ Κικέρωνος 'de
 officis)
 » Δομόντος (Lhommodos)
ΙΑΣΩΝΙΔΟΥ Ο. Οὐεργίλλου Αἰνιάδος Βιβλίον Βον μετὰ
 Σχολείων καὶ μεταφράσεως
ΚΑΡΥΑΗ ΓΡ. Λατινικῶν Ἀναγνωσματῶν Κοσμᾶ
 Δυρικῆ Ἀνθολογία τῶν Ἐγκεκριμέ-
 νων κειμένων τοῦ Κράτους
ΛΑΕΡΤΙΑΔΟΥ Α. Ὁιδίου μεταμορφώσεις Βιβλ. 1—5
 » Οὐεργίλλου Αἰνιάδος Βιβλ. 1—5
 » Δουκιανοῦ Τριμῶν ἢ Μισάνθρωπος καὶ
 Χάρων ἢ Ἐπισκοποῦντες
 » Ἀρριανοῦ Ἀνάβασις Ἀλεξάνδρου τῶν
 ἔγκεκριμένων κειμένων τοῦ κράτους
 » Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους
 » Κρίτων
ΜΑΡΚΕΣΙΝΗ Δ. Πλουτάρχου περὶ Παίδων Ἀγωγῆς
ΠΟΥΧΡΟΝΟΠΟΥΔΟΥ Π. Δυσίου ὑπὲρ ἀδυνατίου, κατὰ Φίλ.
 κατὰ Σιτοάλων καὶ ὑπὲρ Μαντιθέου
ΣΩΤΗΡΙΟΥ Α. Δημοσθένους περὶ Εἰρήνης
 » Δημοσθένους οἱ Τέσσαρες Φιλιππικοὶ
 » Σοφοκλέους Ἠλέκτρα
 » Πλουτάρχου Θεμιστοκλῆς
 » Τιθέριος Γάιος Γράκχος
 » Οὐιδίου Μεταμορφ. ἑκλογαὶ Κακριδῆ
 » Θεοκρίτου Εἰδύλλια
 » Θεοφράστου Χαρακτήρες
 » Ἐνοφῶντος Ἀπομνημονεύματα
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Θ. Θεουκιδίδου Πελοποννησιακὸς πόλεμος
 » Βιβλίον Ἄων Βιβλίον Βον
 » Δημοσθένους οἱ Τρεῖς Ὀλυμπιακοὶ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Α. Λυκοβόργου κατὰ Λεωκράτους
 » Θ. Ἰφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις Εὐριπίδου

Τιμᾶται Δραχμᾶς 2.50